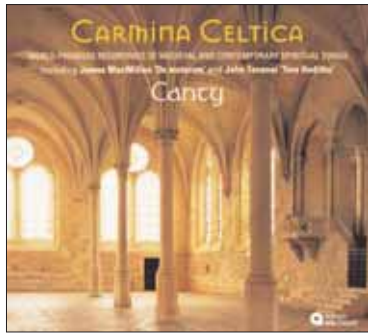

CD KLASSIEK

Keltische muziek

John Tavener en anderen

Het *Celtic* in de titel van deze cd staat hier voor 'Iers' en niet voor de oude Kelten. De term wordt ook gebruikt voor Iers-katholiek. Zo is Celtic Glasgow dé katholieke voetbalploeg in Schotland en dossen de spelers zich groen uit, wat verwijst naar het Ierland van Saint Patrick. Maar de Ierse katholieken hadden ook eigen kerkmuziek.

De inheemse vroegchristelijke liturgie en mystiek oefenen aan de andere kant van het Kanaal een zekere aantrekkingskracht uit. Zoals bij ons jongeren naar Taizé trekken, zo gaat men er zich bezinnen op Iona, een van de 'heilige eilanden' voor de Schotse westkust. Daar leefden lang geleden bloeiende monnikengemeenschappen. Deze *Celtic spirituality* werkt aanstekelijk bij jongeren, of ze nu van katholieken huize zijn, anglicaans of niet-religieus.

Op deze interessante cd horen we nieuwe zettingen door vermaarde componisten (James MacMillan, John Tavener en anderen) van religieuze of mystieke teksten naast echt oud muzikaal materiaal.

De samenhang in de bundel wortelt in de contemplatieve sfeer van alle gezangen én verwijst naar de vele Ierse en Schotse heilige missionarissen die in de vroege middeleeuwen contemplatie en reislust combineerden. Na de invallen van de Germanen herstelde het christendom in onze contreien immers onder impuls van mannen als Willibrord en Wilfried, Gallus en Columbanus, Folianus en Rumoldus.

Canty brengt kwaliteit. Middel-euws zijn vijf antifonen uit het officie voor de heilige Birgitta en een prachtig *Salve splendor* uit een Schots antfonarium. Het heerlijke Mariamotet *Inviolata, integra casta es, Maria* bleef bewaard in het Beierse Helmstadt, maar hoort in feite thuis in het Schotse Saint-Andrews.

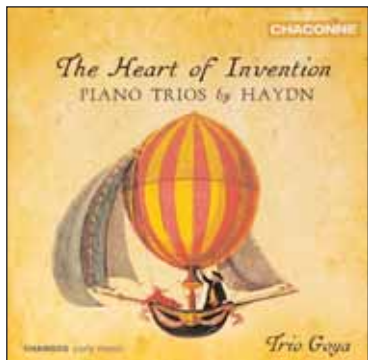
Ook heel knap zijn *Beatus Gallus* (uit een vijftiende-eeuws Praags handschrift) en *A solis occasu*, dat de diaken Ekkehard omstreeks 930 in Sankt Gallen neerschreef. Wellicht zou abdis Hildegard van Bingen verwonderd opkijken als ze zou merken in het gezelschap te vertoeven van de stichter van de Islam. Deze Hadiths — zo worden de niet in de koran voorkomende verzen van Mohammed genoemd — zijn wel stemmig op muziek gezet door Tavener. Die gaat anders wel als Grieks-orthodox door het leven. (JC)

Carmina Celtica. World-premiere Recordings of Medieval and Contemporary Spiritual Songs Including James MacMillan 'Os mutorum' and John Tavener 'Two Hadiths', door Canty, een productie van de Scottish Arts Council, LINN records (distributie codex), CKD 378, 23,30 euro.

CD KLASSIEK

Klaviertrio's

Joseph Haydn

Het trio Goya brengt een overtuigende vertolking van vier van Haydn's klaviertrio's. De cellist van dit ensemble is een half Italiaanse Brit, de violist komt uit Transsylvanië en de pianoforte wordt bespeeld door een Britse Amerikaan. Ze brengen dit programma nauwgezet op instrumenten uit het einde van de achttiende eeuw. Althans de strijkers, want het klavier is een moderne kopie van een Anton Walter pianoforte uit 1795.

De klankkleuren passen goed bij elkaar en het klavier overstemt niet de andere instrumenten, zoals dat met moderne vleugels wel eens meer het geval is. Klaviertrio's zijn hun specialiteit. Ook voor Haydn was het pianotrio

geen bijkomstigheid. In de nadagen van de pruikentijd was dit dé mode in Parijs en Londen. Geen wonder eigenlijk: als je de hofhouding afschaft, vallen ook de hoforksten weg en moet de burgerij het bescheiden houden. Bovendien raakten de componisten ook vrij van de bevoogding door hun adellijke meesters. Ze konden reizen en voor een strijkkwartet of een pianotrio vond je overal degelijke muzikanten vinden. De pianotrio's van de cd zijn familie van elkaar en toch telkens anders: soms briljant, dan weer enigszins overtrokken met een duister voor gevoel.

Maar in alle gevallen ervaar je Haydn's klassieke elegantie en finesse. De trio's kregen de boventitel *The Heart of Invention* mee en die sprankelende inventiviteit springt er inderdaad uit. Toen hij ze schreef, was Haydn al ruim zeventig. Hij ving deze laatste zonnestraaltjes voor de uitzonderlijke amateur-pianiste Therese Jansen Bartolozzi, met wie hij bevriend was, en voor de componistenweduwe Rebecca Schroeter. Vrouwen halen soms het beste boven in de man. (JC)

Joseph Haydn, *The Heart of Invention. Piano Trios*, door het Trio Goya, Chandos Early Music, Chaconne Digital (distributie codex), CHAN 0771, 22,30 euro.

BOEK NOSTALGIE

Kindjes gekocht

Julien Van Remoortere

We kennen Julien Van Remoortere vooral als auteur van wandelgidsen en jeugdboeken. Meer dan 450 titels heeft hij al op zijn naam staan. Nu voegt hij er nog eentje aan toe: *In de tijd dat de kindjes nog gekocht werden*. Die titel doet denken aan twee andere

recente uitgaven van zijn hand: *In de tijd van de kleine patatten* (2007) en *In de tijd van meneer Pastoor* (2009), twee tijdsdocumenten over het Vlaanderen van de eerste helft van de twintigste eeuw en de tijd van het rijke roomse leven, met titels die zelf Vlaams erfgoed kunnen zijn.

Hoe vaak werd aan een kind niet gezegd dat een broertje of zusje van de boot was gekomen, uit de kolen gehaald, of simpelweg 'gekocht'? De auteur, zelf geboren in 1930, schetst de toen heersende normen, de kerkelijke moraal, de rituelen zoals kerkgang en (nood)doop. Hij sprokkelde jeugdverhalen bij gepensioneerden die opgroeiden in kinderrijke families en laat ook voedvrouwen hun wedervaren vertellen. Hun concrete ervaringen wisselen af met anekdotes en bakerpraatjes en met de goedbedoelde raadgevingen die de zwangere vrouw en

de jonge moeder toen meekreeg. De foto's roepen perfect het sfeerbeeld op van het Vlaanderen van zestig jaar geleden. Alle broertjes en zusjes verzameld rond de wieg van de nieuwe baby bijvoorbeeld, of netjes in een rij opgesteld rond papa en mama. Talrijk zijn de afbeeldingen van geboortekaartjes uit de toen gangbare series, die vandaag aandoenlijk naïef overkomen. Een tijdsdocument met een behoorlijke vleug nostalgie. (NL)

Julien Van Remoortere, *In de tijd dat de kindjes nog gekocht werden*, Van Halewyck, Antwerpen, 2011, 192 blz., 17,50 euro, ISBN 978 94 6131 033 0. ISBN 978 90 8528 183 2.

BOEK WERELDGODSDIENSTEN

In het spoor van Boeddha

Maarten Olthof

De Nederlander Maarten Olthof groeide op in een protestants-christelijk milieu, maar

ontdekte het boeddhisme. Hij stapte een van de oudste bedevaartroutes ter wereld en beschrijft de spirituele kant van deze route. Ouder dan de weg naar Santiago de Compostela is immers het pad dat Boeddha zelf is gegaan, in het noorden van India. Opmerkelijk: in India zelf is het boeddhisme sinds 1200 haast verdwenen. Er resten slechts historische overblijfselen. Die werden ooit door honderdduizenden bezocht.

Het lijvige boek voert ons langs al deze plaatsen, die voor vele westerlingen volstrekt onbekend zijn. Aan de hand van het verhaal van de tocht toont Olthof de principes van het boeddhisme, maar er is meer. Hij bezoekt die heilige plaatsen natuurlijk als westerling. Zijn blik is westers. Zo legt hij ook voortdurend verbanden met het christendom. Het verschil

is dat het boeddhisme, anders dan het christendom, de klemtoon legt op de zelfbevrijding. Nog iets. Het boek vangt aan met de boeddhistische spreuk „het hart spreekt tot het hart”. Pas op het einde onthult de schrijver dat dit de lijfspreuk van kardinaal Newman was. Gelijkenis of verschil? (EDS)

Maarten Olthof, *Lopen in het voetspoor van de Boeddha. Een oosterse 'Santiago de Compostela' herleeft*, Ten Have, Kampen, 2010, 480 blz., 34,90 euro, ISBN 978 90 2595 927 2.

BOEK SPIRITUALITEIT

Literair evangelie

Nicolaas Matsier

Kun je het evangelie lezen met de blik van iemand die het voor het eerst onder ogen krijgt? Ja, de Nederlandse literator Nicolaas Matsier, christelijk opgevoed, maar thans ongelovig, nam het Nieuwe Testament ter hand en leest het oude boek met een grote onbevangenheid.

In zijn voorwoord schrijft hij: „De lectuur levert vaak herkenning en bijna steeds verbazing op. Ook uit een oogpunt van hersengymnastiek is het lezen lonend.” Kern van het evangelie is, volgens hem, de radicale nieuwe invulling die Jezus gaf aan het begrip 'naaste'. Voor de Nederlandse krant *Trouw* schreef Matsier, die eerder met *De Bijbel volgens Nicolaas Matsier* (over het Oude Testament) groot succes

had, een aantal leuurnotities neer, waarin hij zich verbaasde over de kracht van de teksten, maar ook voortdurend ontmythologiseert.

Zo staat de belezen Matsier te kijken van de onleesbaarheid van Paulus, toch de eerste grote theoloog, en diens bijzonder creatieve gebruik van voorzetsels. Als literator schrikt hij ook van de enorme stroom aan beelden die in het boek Openbaring ter sprake komen en van de constante overdrijvingen die Jezus gebruikt. Volgens de auteur is dit net de grondslag van Jezus' humor, al staat er nergens dat de mensen moesten lachen. Meestal was men geërgerd, bijvoorbeeld over de kameel en het oog van de naald. „Wie kan er dan in het rijk Gods komen?”, zuchten de leerlingen. Netjes werkt Matsier alle boeken van het Nieuwe Testament af. Hij citeert veel en uit meerdere vertalingen. Hij looft de katholieke Willibrordvertaling, omdat die goed laat zien hoeveel er in het Nieuwe Testament uit de Hebréuwse Bijbel wordt geciteerd. We weten dat Jezus kon schrijven, beklemtoont Matsier, maar lezen kon Hij zeker.

Dit is geen boek voor vrome zielen. Soms is de toon zelfs lichtjes cynisch. Bijvoorbeeld: „Wat die zeven gemeenten (uit het boek Openbaring) met geen mogelijkheid hebben kunnen voorzien, dat is gebeurd. Het christendom is

succesvol geworden, sinds eeuwen resideert het uitgerekend in die voorheen gehate stad Rome. Het veranderde van gedaante en sprong over de oceaan heen, waar Quakers een stad stichtten die ze noemden naar de enige gemeente die niet gekapitteld wordt door Johannes, Philadelphia.” (EDS)

Nicolaas Matsier, *Het evangelie volgens Nicolaas Matsier*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2011, 285 blz., 19,90 euro, ISBN 978 90 234 5534 9.